

V Praze 13. 3. 2020

Vážený pane profesore, milý kolego, drahý příteli,

Zpráva o Tvém odchodu mě bolestivě zasáhla a těžko nacházím slova, kterými bych popsal ztrátu, kterou jsme všichni utrpěli. Hlavou se mi začaly promítat různé vzpomínky na dobu dávno minulou, kterou jsem měl tu čest strávit ve Tvé blízkosti. Uvědomil jsem si, jak rád bych se s Tebou ještě potkal a co vše jsem Ti zapomněl říci. Čas však rychle letí a ve shonu různých povinností je bohužel v našich životech málo prostoru na projevy díky a uznání. Rozhodl jsem se proto Ti napsat, byť opožděně, tento osobní dopis, abych alespoň částečně odčinil toto své zaváhání.

Rád vzpomínám na naše společné začátky na Fakultě dopravní, ČVUT. Vidím jako dnes, když jsme se poprvé potkali a Ty jsi mě okamžitě ustanovil svým zástupcem. Dodnes nevím, čím jsem Tě zaujal, ale byl to počátek něčeho zajímavého, výjimečného a neopakovatelného. Pro úplnost podotýkám, že druhým Tvým zástupcem byl současný ředitel Ústavu informatiky AV ČR, prof. Emil Pelikán. Naším, troufám si říci společným, dílem byla nově vzniklá Společná laboratoř spolehlivosti systémů mezi fakultou a ústavem, kde jsi „na koleně“ začal spolu s prof. Josefem Faberem zkoumat interakci člověka s technickými zařízeními pomocí mozkových EEG signálů. Kolegové z fakulty byli tímto tématem natolik zaskočení, že Tě začali nazývat „mozkohledačem“.

Mezi Tvými prvními studenty byl i stávající děkan Fakulty dopravní doc. Pavel Hrubeš. Jelikož ses podílel i na vedení diplomové práce zakladatele fakulty prof. Petra Moose, lze směle říci, že Tvoje stopa se výrazně podepsala na personálním zajištění, odborné náplni i dlouhodobém směřování Fakulty dopravní, ČVUT. Mohl bych jmenovat mnoho dalších významných kolegů, které jsi ovlivnil a přivedl k vědecké práci, ale na to nejsem tak fundovaný pamětník.

Společně jsme podnikli celou řadu zahraničních cest, kde jsme měli možnost se více poznat. Rád bych zmínil tu první a poslední. První naši cestou byla v roce 1997 návštěva Tvého přítele prof. Leona Rothkranze z Delft University, pozdějšího držitele titulu dr.h.c. na ČVUT. Víím, že to bylo pro Tebe velmi těžké období. Zemřela Ti první žena a já Tě skrytě obdivoval, jak ses s touto nepřízní osudu dokázal vyrovnat. Od těch dob rád používám Tvoji poučku, že problém je třeba řešit „úprkem vpřed“. Uvědomoval jsem si, že tato cesta byla Tvým úprkem vpřed a Tvým novým začátkem.

Bedlivě jsem sledoval Tvé řidičské schopnosti, kdy jsi vzdálenost Praha - Delft zdolal skoro na jeden zátah. Když jsme se rozjeli, řekl jsi mi: „já jsem řidič a ty navigátor, rozumím pouze dopředu, doprava, doleva a výjimečně dozadu“. Mé navigační schopnosti nás bohužel přivedli do Belgie a ne do Holandska, takže se nepodařilo ani trefit cílovou zemi. Nicméně Ty ses radoval, že alespoň poznáme něco nového. Při podobných situacích jsi mi dával osobní příklad, že velkorysost a nadhled se v životě vždy vyplácejí.

Poslední naší společnou cestou byla v roce 2012 návštěva prof. Fedora Děduse v ruském akademickém městečku Puščino nedaleko od Moskvy, kde se nachází celá řada ústavů, jež se zabývají biologickým výzkumem. Byl jsi tam přijat jako legenda se všemi poctami, neboť ses osobně podílel na historicky prvním telekomunikačním propojení mezi českou a ruskou akademií věd. Když jsem Tě upozorňoval,

že naše vystupování je trochu autoritativní, odpověděl jsi mi: „já se tady vyznám, oni jsou těžkopádní, tady musíš jinak“. Vše jsem nechal na Tobě a jako vždy jsi měl pravdu.

Když následně dorazil ruský kolega do Prahy, jeho žena přišla neprozřetelně o něco dříve. Aby nemusela čekat za dveřmi, byla vpuštěna do děkanské kanceláře a účastnila se zbytku našeho jednání. Ty ses jí zeptal, čím se zabývá. Když odpověděla, že psychologii, odcházela z porady s pěti úkoly, které tam od Tebe dostala.

Při transformaci zmíněné Laboratoře spolehlivosti systémů pod dnešní Ústav telematiky začal fungovat náš triumvirát společně s přítelem prof. Zdeňkem Votrubou. Tebe jsme povýšili na „náčelníka“, Zdeněk vedl ústav a já mu dělal zástupce. Nikdy nezapomenu na Tvá moudrá slova o Svatoplukových prutech, která byla jako vždy nadčasová a nabádala nás ke spolupráci a pevnému přátelství. Je Tvoji velkou zásluhou, že tyto pruty oslabil až Tvůj odchod. Není bez zajímavosti zmínit, že o Tobě panovalo rčení, že kdybys měl v ústavu myši a kočky, donutíš je svorně spolupracovat. Může snad být lepší hodnocení pro „náčelníka“?

Vím, že oba Tví rodiče byli slavní medicí. Tvůj otec jako zakladatel české radiologie byl dokonce na stáži u držitelky Nobelovy ceny Marie Curie. Bohužel ho stihl podobný osud jako ostatní v tomto oboru, kdy zemřel poměrně mladý na následky v té době ještě neznámých účinků radioaktivního záření. Po svých rodičích jsi po revoluci získal zpět činžák v Praze na Újezdě, vybudoval jsi tam krásný půdní byt, který jste s Tvoji partnerkou, optimistickou a usměvavou sochařkou paní Květou, společně obývali. Posezení nad dobrým vínem na terase s vyhlídkou na Hradčany byl pro mě vždy neopakovatelný zážitek. Při akcích v suterénní restauraci jsem si Tě dobíral, že jsi tam jako jediný přijel výtahem.

Tvé pověstné a neopakovatelné charisma vážného a důstojného člověka připomínajícího prvorepublikového doktora se nám mnohokrát osvědčilo. Pamatuji si, jak tehdejší pražský primátor Dr. Jan Koukal zavřel Prahu kvůli nepříznivým klimatickým podmínkám. Všichni nadávali, rozčilovali se, troubili, ale Ty jsi bez váhání přijel k policistovi, otevřel okénko, ukázal svoji charismatickou tvář a řekl kouzelnou větu: „Já jsem doktor Novák a potřebuji do Prahy“. Policista Tě bez dalších řečí pustil. Zkrátka, kdo umí, ten umí....

Obdivoval jsem také Tvůj přístup ke studentům, které jsi nazýval „naslouchači“ a se kterými jsi dokázal navázat přátelské vztahy, byť vás dělilo několik generací. Vzpomínám na dotaz, zdali je "ta" hřídlel nebo "ten" hřídlel? Ty jsi blesku rychle odpověděl, že pokud se to nějak vrtí nebo se to někam strká, tak je to vždy rodu mužského. Vybavuji si také přijímací zkoušky, kde jsi začal pokládat nečekané otázky typu: jaký objem má litr mléka? U studentů zavládlo zděšení, neboť to se nedá okecat.

Nedávno jsi mi poslal soubor, kde byla barevně označena jména „delikventů“, jak jsi je nazýval, včetně vysvětlení použitých barviček. Zelená znamenala splněný úkol, červená beznadějný případ a u fialové barvy byla vysvětlivka „honit“. Všichni Tě vděčíme za to, že jsi nás důsledně „honil“, protože bez toho bychom nebyli tam, kde jsme dnes. Když jsem se vymlouval, že mám málo času, Ty ses na mě zadíval a vážně se zeptal: Co děláš v noci? Nedávno zesnulý přítel prof. Mirek Vlček mi vyprávěl, že ses u něho objevil, když odjížděl na svatební cestu a dal jsi mu několik knih k recenzi, kdyby se tam náhodou nudil. S odstupem času musím říci, že pro každého z nás bylo velkým štěstím, pokud byl ve Tvém seznamu označen fialovou barvou.

Je až s podivem, že jsi do posledních chvil mohl jezdit autem. Po mém návratu z USA před vánocemi 2019 jsme se potkali a Ty jsi mi říkal, že sis pořídil nové auto a nabízela jsi mi, že mě s ním svezesh. Moc mě mrzí, že už jsme to, jako spoustu dalších věcí, nestihli. Moji kolegové dodnes vzpomínají, jak jsi vzal někdejšího děkana prof. Josefa Jíru a divoce jsi s ním zaparkoval. On se lekl a skoro za jízdy vyskakoval.

Ty ses na něj zadíval svým vážným pohledem a s klidem Tobě vlastním jsi pravil: „Josefe, děkan musí být statečný“.

Vidím jako dnes Tvůj průjezd zaplněným Staroměstským náměstím, kde jsi léta bydlel a které jsi dobře znal. Vždy jsi nasadil konstantní rychlost, mačkal periodicky klakson a davy turistů se před Tebou houfně rozprchávaly. Sekretářka Zdenička Osifová nám zase vyprávěla, že se svou kolegyní k Tobě nastoupily do auta a vznesly dotaz, jestli se mají vzadu připoutat. Ty jsi jim okamžitě odpověděl, že z hlediska bezpečnosti to nutné není, ale spoutaná žena má něco do sebe. Tvoje odpověď je zaskočila, ale na druhou stranu ukázala Tvůj smysl pro humor a mimořádnou schopnost „lehce s životem se prát“.

Říká se, že lidé zapomenou, o čem jste si povídali, dokonce zapomenou, co jste pro ně udělali, ale nikdy nezapomenou, jak se s vámi cítili. Musím říci, že Tvoje blízkost mi hodně dala - nadhled, velkorysost, smysl pro humor, odhodlanost bojovat s „malostí ducha“, ale i schopnost porozumět světu mimo univerzitu. Jako bych slyšel Tvoje slova: Který akademický „veleduch“ toto vymyslel?

Ve funkci děkana jsem si často opakoval Tvoji radu, že akademická instituce se musí řídit železnou rukou, ale v bílých rukavičkách. Vždy, když jsem vypadl ze své role, vzpomněl jsem si na Tvé doporučení o „chování velkého psa“. Nerozčilovat se, nenechat se vyprovokovat, nechat si na sobě dříví štípat, ale pokud to překročí určitou mez, vycenit zuby a ukázat svoji sílu. Mohl bych ve vzpomínkách pokračovat dále a dále.

Při psaní těchto řádek mi postupně dochází, co vše díky Tobě na fakultě máme – fungující laboratoř s celou řadou nadějných mladých kolegů, impaktovaný časopis Neural Network Work, spolupráci s Akademií věd a mnohými národními i zahraničními univerzitami, zajímavá odborná témata, atd. S přibývajícím věkem jsi neúnavně rozjížděl čím dál více dlouhodobější projekty a vlastní konečnost sis při tom vůbec nepřipouštěl. Může být někdo šťastnější? Všechny tyto otázky budou zcela jistě naplní konference, kterou chystáme k Tvým nedožitým devadesátým narozeninám 29. 9. 2020.

V tomto dopise jsem chtěl na Tebe krátce zavzpomínat a přidat několik bezprostředních osobních postřehů, které se mi vybavily, když jsem se dozvěděl smutnou zprávu o Tvém odchodu. Vždyť 24 let naší spolupráce je možná krátký okamžik z pohledu lidské historie, ale velmi významná část našich profesních životů, kterou jsme měli možnost společně prožít.

Naposledy jsme si volali ve čtvrtek 5. 3. 2020. Byl jsem rád, že zase slyším Tvůj hlas plný optimismu. Říkal jsi, že Tě právě propouštějí z nemocnice a já byl rád, že opětovně rozdáváš úkoly. Byla to známka, že je vše, jak má být. Bohužel vyšší moc zasáhla rychleji, než jsme čekali, a Ty jsi nás již v úterý 10. 3. 2020 navždy opustil. Nezbyvá mi, než závěrem za nás, všechny Tvé pokračovatele, napsat: Moc Ti děkujeme za vše, co jsi pro nás udělal. Bylo krásné být ve Tvé blízkosti. Děkujeme, že jsi tu byl. Budeme ve Tvém odkazu pokračovat a snažit se Tě nezklamat. Kdo v srdcích žije, neumírá. Čest Tvé památce.

S pozdravem, díkem a úctou Tvůj

Miroslav Svítek